

7. Govorun T. V. Shljubno-simejna zvichaevist' Ukraïnciv / T. V. Govorun // Visnik Prikarpat'skogo universitetu im. V. Stefanika. – Vip. 6. – Ivano-Frankivs'k : Plaj, 2001. – S. 92–100.

8. Druzhinin V. N. Psihologija sem'i / V. N. Druzhinin. – M. : «KSP», 1996. – 160 s.

9. Elizarov A. N. Cennostnye orientacii neblagopoluchnyh semej / A. N. Elizarov // Sociologicheskie issledovanija. – 1995. – T. 16. – №3. – S. 137-145.

10. Zvac'ka N. Ė. Komponenti adaptacijnogo procesu ta analiz ih efektivnosti v umovah suchasnogo sociumu / N. Ė. Zvac'ka, O. P. Nosko // Materiali XVII mizhnar. naukovopraktichnoi konferencii «Univer-sitet i region: problemi suchasnoi osviti», 26–27 zhovt. 2011 r. – Lugans'k : Vid-vo Shidnoukraïns'kogo nacional'nogo universitetu imeni Volodimira Dalja, 2011.– S. 212–216.

11. Zvac'ka N. Ė. Sociokul'turni ta psihologichni aspekti adaptacii osobistosti v suchasnomu sociumi: monografija / Pid red. N. Ė. Zvac'koï. – Lugans'k : SNU im. V. Dalja, 2012. – 320 s.

12. Zlobina O. G. Osobistist' jak sub'ekt social'nih zmin / O. G. Zlobina. – K. : In-t sociologii NAN Ukraïni, 2004. – 400 s.

13. Kalenichenko R. A. Determinanti sprijatlivogo psihologichnogo klimatu u sim'ï / R. A. Kalenichenko // Problemi zag. ta ped. psihol. : Zb. nauk. prac' In-tu psihol. im. G. S. Kostjuka APN Ukraïni / Za red. S. D. Maksimenka. – K., 2001. – T. III. – Ch. 3. – S. 85–87.

Завацький Ю.А.

Психологічні проблеми суб'єктивного благополуччя подружжя у шлюбі

В статті проведений соціально-психологічний аналіз проблеми суб'єктивного благополуччя, проаналізовані соціальні аспекти впливу на особистість та її розвиток у шлюбних відносинах.

Ключові слова: особистість, сім'я, соціально-психологічні чинники, суб'єктивне благополуччя.

Завацький Ю.А.

Психологические проблемы субъективного благополучия супругов в браке

В статье проведен социально-психологический анализ проблемы субъективного благополучия супругов в браке, проанализированы социальные аспекты, влияющие на личность и ее развитие в брачных отношениях.

Ключевые слова: личность, семья, социально-психологические факторы, субъективное благополучие.

Завацький Юрій Анатолійович – здобувач кафедри психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк.

УДК 37.07 : 37.091.2

Задорожна О. М.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ЗАКЛАДАМИ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

В даній статті розглянуто інноваційні підходи щодо організації взаємодії між закладами середньої та вищої освіти, а також визначено фактори, які впливають на процеси такої взаємодії.

Ключові слова: взаємодія, зміст освіти, навчальні заклади, структура, чинники, механізми, процеси, засоби.

Постановка проблеми. Динамічні процеси в суспільстві, а часом сучасні суперечливі події в ньому ставлять систему освіти в досить складні умови. Ці умови породжують особливі техніко-організаційні, педагогічні, соціальні та психологічні зв'язки між закладами освіти різного рівня. Навчальні заклади, як і інші суб'єкти соціально-економічних відносин, за умов сучасних складних процесів трансформації суспільства ухвалюють недалекоглядні управлінські рішення замість того, щоб визначити свою місію на основі вдумливого осмислення визначальних соціально-економічних, стратегічних і психолого-педагогічних перетворень.

На основі сучасних підходів щодо розуміння сутності організації, необхідно визначити основні вимоги до закладів освіти (як освітніх організацій), котрі повинні враховуватися в процесі професійного управління.

По-перше, заклади освіти повинні бути відкритими системами, які мають постійно враховувати зміни, що відбуваються в соціальному середовищі. По-друге, вони мають швидко адаптуватися до нових підходів у суспільному розвитку та трансформувати їх у новий зміст навчання, нові освітні та інформаційні технології, нові стратегії взаємодії між учасниками управлінського та навчально-виховного процесу, нові характеристики учасників такої взаємодії. По-третє, щоб розвиватися у відповідності до соціальних змін, освітні заклади повинні постійно навчатися, тобто вирізнятися стратегічним мисленням та баченням майбутнього, добре сформованою корпоративною культурою, командним принципом роботи та вільним обміном інформації. І, нарешті, враховуючи специфіку їхньої діяльності (навчання, виховання та розвиток особистості), освітні заклади повинні функціонувати на засадах гуманістичного менеджменту.

Суттєвим моментом при цьому є визначення факторів, що впливають на процеси взаємодії середнього та вищого навчального закладу. Ці фактори можна об'єднати у дві головні групи, а саме:

1) об'єктивні (або зовнішні) фактори, які пов'язані з соціально-політичним, та економічним розвитком суспільства в даний історичний період, особливостями функціонування системи освіти як певної соціальної галузі, ієрархічної будови рівнів управління закладами освіти (від середньої школи до Міністерства освіти), статусом певного закладу освіти як учасника взаємодії. Також сюди віднесемо характеристики самої проблеми, яку необхідно розв'язати та умови розв'язання проблеми взаємодії;

2) суб'єктивні (або внутрішні) фактори, які визначають особливості взаємодії середнього та вищого навчального закладу. Вони зумовлені, насамперед, змістом освіти та навчання в системі «школа-ВНЗ», особливостями освітньої діяльності середнього та вищого навчального закладу, особливостями взаємодії з іншими освітніми установами, що беруть участь в освітньому процесі. Також необхідно врахувати особистісні чинники, тобто - суб'єктів педагогічної діяльності (учня, студента, вчителів, педагогів).

Вплив цих факторів на процеси взаємодії між закладами освіти полягає в тому, що для забезпечення ефективності цього процесу необхідно створити ряд організаційних умов, які охоплюють як створення, так і функціонування навчальних закладів.

Таким чином, ґрунтуючись на загальній описовій схемі, в межах цієї статті визначимо інноваційно-творчі підходи до організації ефективної взаємодії середньої школи та вищого навчального закладу які і будуть становити методологічну основу подальших теоретичних і практичних побудов в даному напрямі.

Кінцевою *метою* такого дослідження буде не просто систематизація тих або інших підходів до управління взаємодією школи та вищого навчального закладу, а саме визначення умов ефективної взаємодії закладів середньої та вищої освіти та розробки належного науково-практичного супроводу.

Мета статті - розглянути інноваційні підходи щодо організації взаємодії між закладами середньої та вищої освіти, а також визначити фактори, які впливають на процеси такої взаємодії.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. В межах цієї статті напрямком аналізу є структура взаємодії між закладами середньої та вищої освіти. З приводу цього визначимо сукупність закладів, що забезпечують отримання громадянами України цих рівнів освіти. Згідно Закону України «Про освіту» основними видами середніх закладів є: середня загальноосвітня школа трьох ступенів: перший - початкова школа, що забезпечує початкову загальну освіту, другий - основна школа, що забезпечує базову загальну середню освіту, третій - старша школа, що забезпечує повну загальну середню освіту. Школи кожного з трьох ступенів можуть функціонувати разом або самостійно (ст. 36). Заклади середньої освіти - це цілісні соціальні утворення, які мають спеціальну структуру і які виконують специфічні функції в суспільстві (навчання, виховання та розвитку підростаючої особистості).

Вищими закладами освіти є: технікум (училище), коледж, інститут, консерваторія, академія, університет та інші.

Системи освіти повинні сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, бо саме школа, а далі ВНЗ готують людину до активної діяльності у різних галузях економіки, культури та політичного життя. Ось чому роль школи як базової ланки освіти найбільш важлива. Її здатність досить гнучко реагувати на запити суспільства, зберігаючи накопичений позитивний досвід, має досить важливе значення. Поряд з цим школа є доволі консервативним соціальним організмом і не завжди суспільні зміни та науково-технічний прогрес здобувають необхідний відбиток у середовищі робітників школи та ВНЗ, а також поміж керівників цих закладів.

Наразі практично всі розвинуті країни світу усвідомили необхідність реформування власних систем освіти. Для останньої чверті XX століття освіта була головним питанням, що стояло на першому місці у порядку деннім урядів різних країн, та найважливішим фактором, що визначав долю нації. Це період певних масових змін в урядовому секторі, і, як наслідок – у структурі систем освіти. Також це період переосмислення завдань та мети освіти, пошуку раціональних шляхів для проведення реформ у цій галузі [14, V].

Процес об'єднання Європи, його поширення на Схід і на Прибалтійські країни супроводжується формуванням спільного освітнього і наукового простору та розробкою єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері в масштабах цілого континенту. Цей процес дістав назву Болонського від назви університету в італійському місті Болонья, де було започатковано ці ініціативи.

Інтеграційний процес у науці й освіті має дві складові [13]: формування *співдружності* провідних європейських університетів під егідою документа, названого Великою хартією університетів (*Magna Charta Universitatum*) [15], та *об'єднання* національних систем освіти і науки в європейський простір з єдиними вимогами, критеріями і стандартами. Головна мета цього процесу - консолідація зусиль наукової та освітньої громадськості й урядів країн Європи для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи в суспільних перетвореннях.

Болонський процес - це процес структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і потрібних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах Європи. Його метою є створення до 2010 року європейського наукового та освітнього простору для підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підняття конкурентоспроможності європейської вищої школи.

Початок XXI століття ознаменувався значними реформами системи освіти і в Україні. Національна доктрина розвитку освіти вимагає переходу до нового типу гуманістично-інноваційної освіти, що повинно забезпечити істотне зростання інтелектуального, культурного, духовно – морального потенціалу особистості та суспільства. Завдяки такій перебудові очікуються потужні позитивні зміни в системі

матеріального виробництва та духовного відродження, зростання самостійності та самосвідомості особистості, її творчої активності. Інноваційний процес пронизує майже всі ланки і рівні освітньої системи і продовжує поширюватися, охоплюючи не тільки самі освітні структури, але й ті практики, що безпосередньо пов'язані з нею. Проте сьогодні можна констатувати значну нерівномірність у глибині та якості перетворень у різних освітніх ланках. Більш істотними є зміни, що відбуваються у загальноосвітній школі, які спрямовані на її узгодження із світовою системою загальної освіти. На цьому тлі помітним стало відставання вищої школи від інноваційних запитів суспільства. Все це потребує інноваційного підходу, насамперед з точки зору теорії управління, до взаємодії середньої школи та вищого навчального закладу як єдиної системи підготовки якісного фахівця.

Дамо визначення поняття «система» з огляду на предмет нашого дослідження.

Система – це єдність, що складається із взаємозалежних частин (середньої школи та вищого навчального закладу), кожна з яких привносить щось конкретне (зміст освіти, мета, методи, умови і та ін.) в унікальні характеристики цілого.

З точки зору теорії організацій, теорії управління та освітнього менеджменту такої системі будуть притаманні наступні якості:

- це відкрита система, яка має тенденцію до спеціалізації та диференціації;
- це система яка безперервно змінюється під впливом зовнішнього середовища;
- система, що спрямована на підтримку внутрішньої рівноваги.

Для пояснення процесів, що притаманні цій системі, необхідно виокремити її провідні функції — управління, збереження форми, інтеграція, адаптація і досягнення мети. В управлінні взаємодією середньої школи та вищого навчального закладу знаходять відображення процеси різних рівнів, що мають ієрархічну структуру.

В наукових дослідженнях кінця XX та початку XXI століття значно поширюється проблематика досліджень з теорії управління освітніми закладами. До важливих особливостей розвитку теорії управління в цей час можна віднести наступні. Відбувається інтенсивний процес узагальнення накопичених знань з теорії управління та зростає кількість публікацій, присвячених загальним питанням управління. В останній час з друку виходить низка монографій, присвячених загальним питанням управління освітніми установами (Л.Батченко, В.Гамаюмов, В.Крижко, Є.Палютенко, В.Луговий та інші), захищаються дисертації даної спрямованості (А.Самодрин, Т.Цуканова, Є.Хриков та ін.).

Якщо до 90-х років увага науковців, здебільше, була спрямована на вирішення окремих вузьких проблем діяльності освітніх установ, то в цей час вона спрямовується на обґрунтування цілісних моделей їх діяльності.

Важливу роль у розробці психологічних проблем управління освітою відіграло також створення в Українському інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти кафедри психології управління (1993-1999 рр.), очолюваної *Н.Л.Коломінським*. Співробітниками та аспірантами кафедри було розроблено ряд актуальних проблем психології управління в системі середньої освіти: науково-методичних основ психології освітнього менеджменту; змісту та структури психологічної компетентності керівників освіти до управління; способів та прийомів управління педагогічною комунікацією; психологічних закономірностей підготовки керівників та управлінської еліти [5; 9].

Психолого-педагогічний аналіз управлінського процесу в системі «середня школа – ВНЗ» передбачає (поряд з характеристикою загальних особливостей управління) виокремлення специфічних його рис, властивих по окремо системі середньої освіти та системі вищої освіти. З'ясування цих особливостей стає можливим, на думку Л.Карамушки, у результаті знаходження відповідей на такі питання [8]:

1. Яка основна мета освітянських організацій порівняно з організаціями, що діють в інших соціальних сферах (бізнес, виробництво тощо)?
2. Які теоретичні підходи є найбільш доцільними і виправданими для осмислення представниками освітянських структур цієї мети?

3. Якими мають бути основні характеристики педагогічної діяльності для досягнення цієї мети освітянськими організаціями?

4. Яким має бути управління освітянськими організаціями для успішного здійснення педагогічної діяльності, спрямованої на реалізацію поставленої мети?

Головна мета (місія) освітньої організації незалежно від шабля управління полягає в забезпеченні навчання, виховання й розвитку особистості. Отже, кінцевим продуктом функціонування освітньої організації є *«живий» об'єкт, особистість* — соціальна істота, яка включена в суспільні відносини і є суб'єктом цих відносин. Це істотно відрізняється від основної місії, наприклад, виробничих або комерційних організацій, яка полягає у створенні матеріальних цінностей, забезпеченні споживачів товарами й наданні їм послуг, а отже, кінцевим результатом функціонування таких організацій є *«неживий»*, хоч і досить складний за своїми параметрами продукт [7, 18-19].

Таким чином, освітні організації відрізняються від інших унікальністю, неповторністю і водночас величезною складністю своєї місії, яка полягає в забезпеченні процесу розвитку особистості.

Системі «середня школа – вищий навчальний заклад» (як сукупності взаємозалежних елементів) притаманні такі особливості: цілісність, структурність, взаємозалежність системи й середовища, синергічність, підпорядкованість, наступність. Особливо можна підкреслити такі важливі властивості системи, як упорядкованість, організація, структура.

В межах цієї статті ми розглянемо деякі інноваційно-творчі підходи до організації взаємодії між закладами середньої та вищої освіти. Проблема створення, опанування і реалізації нового реально постає як проблема *міждисциплінарного* знання (міжгалузєва) [4, 43]. А сам процес інновації можна розглядати як творчу діяльність дослідника.

Аналіз процесів взаємодії в системі «середня школа – вищий навчальний заклад» доцільно здійснювати на засадах системного підходу. Під таким прийнято розуміти методологічний напрямок, що передбачає в цілісному освітньому процесі виокремлення за певною ознакою деякої групи елементів (система) і розглядає їхню взаємодію усередині її та з зовнішніми об'єктами (середовище). Відповідно до правил застосування системного підходу необхідно визначити компоненти та суб'єкти освітньої діяльності як організованого процесу, встановлювати їхні функції в системі загалом, визначити процес взаємодії виділених компонентів, що забезпечують відтворення цілого, виявляти фактори саморозвитку процесу освіти як відносно самостійної частини загального соціального процесу.

В самому загальному розумінні компонентами системи «середня школа – вищий навчальний заклад» виступають:

- суб'єкти освітньої політики (закони, державні освітні стандарти, державне замовлення);
- суб'єкти, що отримують освітню послугу (учні і студенти);
- об'єкти, що надають освітню послугу (середня загальноосвітня школа, вищий навчальний заклад);
- процес надання освітньої послуги (зміст освіти, навчальні плани, програми, форми та методи організації навчально-пізнавальної роботи та інше).

Взаємодія цих компонентів в системі «середня школа – вищий навчальний заклад» представлено на рис. 1.

До складу елементів системи оцінки якості освітньої діяльності входять: постачальники (середні навчальні заклади), «сировина» (абітурієнти), готова продукція (підготовлені фахівці), споживачі готової продукції (фірми установи, підприємства), працівники процесу освіти, зміст освіти (як правило, регламентований визначеними планами і програмами), засоби навчання (у самому загальному випадку — умови навчання).

У ролі споживачів виступають:

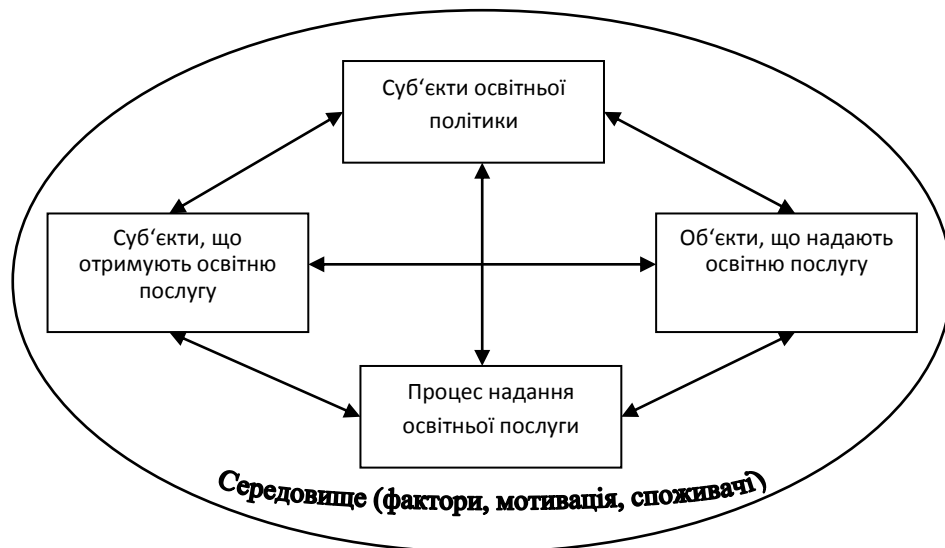

Рис.1. Компоненти системи «середня школа – ВНЗ»

1. *Держава*. Будучи замовником, вона, безсумнівно, виступає в ролі споживача молодих фахівців. У якості «еталона» для оцінки якості освітньої діяльності в цьому випадку необхідно розглядати державний освітній стандарт.

2. *Потенційні працевдавці* - фірми, виробничі компанії, підприємства й інші організації.

3. *Студенти, учні*. В освітньому процесі вони відіграють неоднозначну роль. Будучи безпосередніми учасниками освітнього процесу вони одночасно виступають в ньому і як оброблюваний процесом продукт, і як внутрішні споживачі освітніх послуг. Тобто освітня система повинна задовольняти певним побажанням учнів і студентів, виправдати їх сподівання щодо якості наданих освітніх послуг, та забезпечити певний рівень освітнього процесу, що в свою чергу уможливить такий рівень підготовки спочатку учня (абітурієнта), а потім і фахівця, який буде конкурентоспроможним на ринку праці.

Так, наприклад, за даними опитування школярів випускних класів шкіл міста Луганська та області на запитання «Що Вам допомагає з упевненістю дивитися в майбутнє?» 65,8 % дівчаток та 58,9 % юнаків відповіли, що це – віра у власні сили та знання. Таким чином, на якість та міцність отриманих знань підрастаюче покоління покладає великі надії.

Оцінити ефективність взаємодії школи та вищого навчального закладу можна, досліджуючи якість його *вхідних* і *вихідних* параметрів — абітурієнтів і підготовлених фахівців. При цьому варто враховувати, що на систему освіти а, отже й на результати її оцінки істотно впливає зовнішнє середовище — політика держави, законодавство в освітній галузі, фінансовий стан закладів освіти та інше.

Серед особливих аспектів безперервної освіти, організованої в умовах педагогічної системи «середній загальноосвітній – вищий навчальний заклад», слід відзначити позитивний вплив на підвищення мотивації учнів і активність в навчанні; розвиток пізнавальних здібностей; поліпшення якості знань; забезпечення різнорівневого навчання і індивідуального підходу; підвищення творчого потенціалу вчителя; зміцнення зв'язку між середніми та вищими закладами освіти.

Відмінна риса такої педагогічної системи – орієнтація учнів на навчання у вищому

навчальному закладі відразу після закінчення школи та створення умов, що допомагають визначитися з життєвими планами. Сумісна робота викладачів ВНЗ та шкільних педагогів взаємно збагачує учнів в різних сферах діяльності, позитивно впливає на формування готовності до отримання вищої освіти, розвиває творчу активність особистості, задовольняє її запити, реалізує індивідуальні схильності та здібності. Все це, в свою чергу сприяє в подальшому більш успішній адаптації студента-першокурсника до освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що дозволить більш ефективно засвоювати фахові знання.

Висновки. Аналіз процесів взаємодії середнього загальноосвітнього та вищого навчального закладу дає підставу вважати, що ця педагогічна система являє собою багаторівневу структуру вищої освіти. Вона відкриває нові можливості для взаємодії освітніх закладів та забезпечує розвиток більш гармонійної різносторонньої особистості, яка буде мати не тільки фахову освіту, а й стане конкурентоспроможною на ринку праці.

Література

1. Батченко Л.В. Менеджмент в образовании (Педагогический менеджмент) / Л.В. Батченко, В.Г. Гамаюмов, С.Ф.Поважный. – Х. : Основа, 1998. -598 с.
2. Бондарчук О. Проблеми підвищення психологічної компетентності керівників шкіл / О. Бондарчук, Я. Шкурко. // Освіта і управління. -1997. – Т. 1 – № 2. – С. 114-122.
3. Вища освіта і наука: пріоритетні сфери розвитку суспільства у XXI столітті // Освіта України. – 2005. -№ 20. – С 4-8.
4. Докучаєва В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі: Монографія / Докучаєва В. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 204 с.
5. Дробноход М. Проблема формування управлінської еліти в Україні / М. Дробноход, В. Левицький // Освіта і управління. - 1997. – Т. 1 – № 4. – С. 29-36.
6. Казмиренко В.П. Социальная психология организаций / Казмиренко В.П.— К. : МЗУУП, 1993 — 384 с.
7. Карамушка Л.М. Психологічні основи управління у системі середньої освіти : навч.посібник / Л.М. Карамушка. - К. : ІЗМН, 1997. – 180 с.
8. Карамушка Л.М. Психологія управління закладами середньої освіти / Карамушка Л.М. – К. : Ніка- центр, 2000. - 332 с.
9. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту: Навч. посібник / Коломінський Н.Л. - К. : МАУП, 1996. – 176 с.
10. Крыжко В.В. Основы менеджмента в образовании: теория, практика и психология успешного управления / В.В. Крыжко, Е.М. Павлютенков – Запорожье: Просвіта, 2000. – 192 с.
11. Цуканова Т.О. Організаційно-педагогічні засади управління загальноосвітніми навчальними закладами приватної форми власності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Т.О.Цуканова. – К., 1999. – 220 с.
12. Щепанський Я. Элементарные понятия социологии / Я. Щепанский. — М. : Прогресс, 1969. —238 с.
13. Янковий В. В. Болонський процес: шляхом європейської інтеграції / В. В. Янковий // Дзеркало тижня. - 2003. - № 40. - 18-24 жовт.
14. Goedegebuure L. et al. Higher Education Policy an Internationl Comparative Perspective / International Association of Universities and Pergamon Press Ltd.- Netherlanls.-1994. - 430с.
15. *The Magna Charta Universitatum:* www.univo.it/av1/charta/charta14.htm

References

1. Batchenko L.V. Menedzhment v obrazovanii (Pedagogicheskii menedzhment) / L.V. Batchenko, V.G. Gamayumov, S.F.Povazhnyi. – H. : Osnova, 1998. 598 s.

2. Bondarchuk O. Problemi pidvishennja psihologichnoi kompetentnosti kerivnikiv shkil / O. Bondarchuk, Ja. SHkurko. // Osvita i upravlinnja. -1997. – T. 1 – № 2. – S. 114-122.
3. Visha osvita i nauka: prioritetni sferi rozvitku suspil'stva u XXI stolitti // Osvita Ukraini. – 2005. -№ 20. – S 4-8.
4. Dokuchaeva V. Proektuvannja innovaciinih pedagogichnih sistem u suchasnomu osvith'omu prostori: Monografija / Dokuchaeva V. – Lugans'k : Al'ma-mater, 2005. – 204 s.
5. Drobnohod M. Problema formuvannja upravlins'koi eliti v Ukraini / M. Drobnohod, V. Levic'kii // Osvita i upravlinnja. - 1997. – T. 1 – № 4. – S. 29-36.
6. Kazmirenko V.P. Social'naja psihologija organiza-cii / Kazmirenko V.P.— K. : MZUUP, 1993 — 384 s.
7. Karamushka L.M. Psihologichni osnovi upravlinnja u sistemi seredn'oi osviti : navch.posibnik / L.M. Karamushka. K. : IZMN, 1997. – 180 s.
8. Karamushka L.M. Psihologija upravlinnja zakladami seredn'oi osviti / Karamushka L.M. – K. : Nika- centr, 2000. - 332 s.
9. Kolomins'kii N.L. Psihologija pedagogichnogo menedzhmentu: Navch. posibnik / Kolomins'kii N.L. - K. : MAUP, 1996. – 176 s.
10. Kryzhko V.V. Osnovy menedzhmenta v obrazovanii: teorija, praktika i psihologija uspeshnogo upravlennja / V.V. Kryzhko, E.M. Pavlyutenkov – Zaporozh'e: Prosvita, 2000. – 192 s.
11. Cukanova T.O. Organizaciino-pedagogichni zasadi upravlinnja zagal'no-osvitnimi navchal'nimi zakladami privatnoi formi vlasnosti: dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.01 / T.O.Cukanova. – K., 1999. – 220 s.
12. Sh'epan'skii Ja. Yelementarnye ponjatija sociologii / Ja. SH'epan'skii. — M. : Progress, 1969. —238 s.
13. Jankovii V. V. Bolons'kii proces: shljahom evropejs'koi integracii / V. V. Jankovii // Dzerkalo tizhnja. - 2003. - № 40. 18-24 zhovt.
14. Goedegebuure L. et al. Higher Education Policy an Internetal Comparative Perspective / Internetal Association of Universities and Pergamon Press Ltd.- Netherlanls.- 1994. 430c.
15. The Magna Charta Universitatum: www.univo.it/av1/charta/charta14.htm

Задорожная О. Н.

**ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ
МЕЖДУ ЗАВЕДЕНИЯМИ СРЕДНЕГО И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ**

В данной статье рассмотрены инновационные подходы к организации взаимодействия между заведениями среднего и высшего образования, а также определены факторы, которые влияют на процессы такого взаимодействия.

Ключевые слова: взаимодействие, содержание образования, учебные заведения, структура, факторы, механизмы, процессы, компоненты.

Zadorozhnaya O. N.

**INNOVATIVE APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF INTERACTION
BETWEEN INSTITUTIONS OF SECONDARY AND HIGHER EDUCATION**

In this article considered innovative approaches to organization of co-operation between establishments of higher education secondary and also factors which influence on the processes of such co-operation are certain.

Key words: co-operation, maintenance of education, educational establishments, structure, factors, mechanisms, processes, components.

Задорожна Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної та практичної психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк.